

รายงานการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม

ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๓

วันจันทร์ที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๓๐ น. ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ณ ห้องประชุมเดช สนิทวงศ์ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กรรมการผู้มาประชุม

๑.	นายเข้มชัย ชุตินวงศ์	ประธานกรรมการ
๒.	พลเอก กฤษณะ บวรรัตนารักษ์	กรรมการ
๓.	ว่าที่ร้อยตรี ธวัชชัย รุยาพร	กรรมการ
๔.	นายวันชัย รุจนวงศ์	กรรมการ
๕.	พลตำรวจโท อำนาจ นิยมะโน	กรรมการ
๖.	นายชาญณรงค์ ปราณจินต์	กรรมการ
๗.	พลตำรวจเอก รุ่งโรจน์ แสงคร้าม	กรรมการ
๘.	นายธานีศ เกศวพิทักษ์	กรรมการ
๙.	นายวิชัยพิพล ติวะตันสกุล	กรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้มาประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๑.	นายตระกูล วินิจฉัยภาค	กรรมการ
๒.	นายสงกาญ์ อัจฉริยะทรัพย์	กรรมการ
๓.	นายสรราชูธ เบญจกุล	กรรมการ
๔.	นายวัลลภ นาคบัว	กรรมการ
๕.	นายอดิโชค ผลดี	กรรมการ
๖.	พันตำรวจเอก ณรัชต์ เศวตนันทน์	กรรมการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑.	นายกิตติศักดิ์ โหมทัยศรี	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๒.	นางรุ่งนภา เพ็ชรพรหมศร	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องประธานแจ้งที่ประชุมทราบ

๑. ประธานฯ ได้แจ้งต่อที่ประชุมว่า ช่วงเช้าของวันนี้ ได้มีการประชุมร่วมกับคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศาลฎีกา และศาลปกครองสูงสุด เพื่อหารือเรื่องศาลสิ่งแวดล้อม ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งท่านประธานศาลฎีกาได้ฝากมายังคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมช่วยผลักดัน ขับเคลื่อน โดยให้เหตุผลว่าถ้าคณะกรรมการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านร่วมผลักดัน ก็มีโอกาที่จะได้รับการพิจารณานำเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาได้เร็วขึ้น และหากเป็นไปได้อยากให้เสร็จสิ้นภายในรัฐบาลชุดปัจจุบัน ซึ่งจะขอหารืออีกครั้งในวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ

๒. มติที่ประชุม ที่ประชุมรับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม

๑. กรรมการและเลขานุการ นำเสนอรายงานการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ครั้งที่ ๑๓/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ ซึ่งได้แจ้งเวียนคณะกรรมการฯ แล้วเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ เพื่อให้รับรองรายงานการประชุมภายในวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาไม่มีกรรมการฯ ท่านใดขอแก้ไข จึงขอเสนอที่ประชุมรับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ ๑๓/๒๕๖๓ อีกครั้ง
๒. **มติที่ประชุม** ที่ประชุมรับรองรายงานการประชุมครั้งที่ ๑๓/๒๕๖๓

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

ระเบียบวาระที่ ๓.๑ สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นต่อการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม

๑. กรรมการและเลขานุการ ได้นำเสนอผลการรับฟังความคิดเห็นต่อการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ได้รับฟังความคิดเห็นต่อการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศผ่านช่องทางต่าง ๆ อาทิ ออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ [@nscr](https://nscr.nesdc.go.th/Line) และจดหมายราชการถึงทุกหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึง กันยายน ๒๕๖๓ และได้จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ ณ ศูนย์การประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ ๒ - ๓ กันยายน ๒๕๖๓ สรุปได้ดังนี้
 - ๑.๑ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้แทนภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาชน จำนวน ๘๐ คน
 - ๑.๒ สรุปภาพรวมต่อการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ
เห็นด้วยในทุกกิจกรรมและร่างกฎหมายที่คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมเสนอ
 - ๑.๓ ประเด็นความคิดเห็นต่อการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ
 - ๑) กิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ
กิจกรรมปฏิรูปที่ ๕ การบันทึกภาพและเสียงในการตรวจค้น จับกุม และการสอบปากคำในการสอบสวน

สรุปผลความคิดเห็น : การบันทึกภาพและเสียงในการจับกุม ควรมีการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงข้อมูลที่อยู่ในการครอบครองของรัฐ ซึ่งยากต่อการเข้าถึงและทำให้ผู้ต้องหามีความเสียเปรียบ ตัวอย่าง กรณีผู้ที่เคลื่อนไหวทางการเมือง ถูกทำร้ายกลางถนน แต่กล้องวงจรปิดเป็นของหน่วยงานรัฐ ซึ่งเข้าถึงได้ยากทำให้เกิดข้อเสียเปรียบในการต่อสู้คดี
 - ๒) ข้อเสนอในการมีหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ
ร่างพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ.

สรุปผลความคิดเห็น : เห็นด้วยกับการยกร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยมีความเห็นเพิ่มเติมคือ ควรพิจารณาความล่าช้าในแง่ของระยะเวลาที่เหมาะสมในการดำเนินคดี (reasonable delay) ซึ่งอาจใช้กรณีศึกษาจากศาลมนุษยชนในยุโรป ที่มีการกำหนดความเหมาะสมของระยะเวลาตามประเภทของคดี เพราะในบางคดีที่มีความซับซ้อน อาจต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีมากกว่าปกติ
 - ๓) อื่นๆ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแผนการปฏิรูปประเทศ

สรุปผลความคิดเห็น :

- การจัดทำ Big Rock ควรคำนึงถึงความสอดคล้องและกระบวนการทำงานของทุกหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรม และควรมีกิจกรรมที่ผลักดันการปฏิรูปกระบวนการสอบสวนทั้งระบบ ให้มีความเสมอภาคในการพิจารณาคดี และการจับกุม ระหว่างประชาชนทั่วไปกับผู้อำนาจ
- กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในปัจจุบันประสบปัญหาประชาชนขาดความเชื่อมั่น ในระบบกระบวนการยุติธรรม ซึ่งควรมีการกำหนดรูปแบบการประเมินผล และมีข้อเสนอเชิง นโยบายต่อการปรับปรุง แก้ไขระบบงานในกระบวนการยุติธรรมเฉพาะจุด โดยมุ่งเน้นการสร้าง ภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือก่อนเป็นลำดับแรก คำนึงถึงประชาชนเป็นหลัก ให้ประชาชน สามารถรับรู้ รับทราบ เข้าใจในกฎหมายต่าง ๆ และเข้าถึงการให้บริการของรัฐได้อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม
- ควรพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของแต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้เชื่อมโยงกัน ทั้งกระบวนการ เพื่อความสะดวกของประชาชน
- ควรพัฒนาแนวทางการช่วยเหลือเยียวยา ให้ครบทั้ง ๔ ด้านตามปฏิญญาว่าด้วยหลักการ พื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับวิญญูภัยจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่ถูกต้อง คือ (๑) access to justice and fair treatment (๒) Restitution (๓) compensation (๔) assistance
- ควรให้ความรู้ ความเข้าใจการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องแก่กลุ่มเปราะบาง ผู้ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะได้รับผลหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำผิด หรือมีส่วนเกี่ยวข้องทางคดีความ อันอาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อเตรียมความพร้อมและเป็นกระบอกเสียงที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ในอนาคตได้
- ควรจัดตั้งคลินิกยุติธรรมประจำหมู่บ้าน โดยมีทนายความประจำหมู่บ้าน และมีศูนย์ข้อมูลกฎหมาย พร้อมเจ้าหน้าที่ให้บริการประจำหมู่บ้าน

๒. มติที่ประชุม ที่ประชุมรับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

ระเบียบวาระที่ ๔.๑ การปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม

๑. กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ได้นำเสนอความเป็นมา และการดำเนินการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑.๑ ความเป็นมา

วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ ที่ประชุมคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ได้มีมติเห็นชอบ และมอบให้ฝ่ายเลขานุการนำความเห็นของที่ประชุมไปปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมก่อนนำเสนอสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อนำไปปรับฟังความคิดเห็นต่อไป

๑.๒ การดำเนินการ

- ๑) ฝ่ายเลขานุการ ได้พิจารณาสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นต่อการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมแล้ว พบว่าเป็นข้อเสนอแนะที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock)

ที่คณะกรรมการเสนอ และมีข้อเสนอแนะอื่นๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมในครั้งนี้อย่างไร เมื่อพิจารณาจากสรุปผลการรับฟังความเห็นจึงไม่มีความจำเป็นในการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมเพิ่มเติมจากฉบับที่ผ่านความเห็นชอบเบื้องต้นในการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ครั้งที่ ๑๓/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

- ๒) ในการประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้รายงานความคืบหน้าการปฏิรูปประเทศ ต่อที่ประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติได้มีข้อเสนอแนะต่อ กิจกรรมปฏิรูปที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ ในส่วนของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมมีข้อเสนอแนะ ๑ เรื่อง คือ *การปรับปรุงการลดโทษในคดีที่ยุติแล้วของกรมราชทัณฑ์*

๑.๓ ข้อเสนอเพื่อพิจารณา

- ๑) ควรเพิ่มเติมเป็นกิจกรรมปฏิรูปด้านกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการปรับปรุงการลดโทษในคดีที่ยุติแล้วของกรมราชทัณฑ์หรือไม่ ทั้งนี้ การพิจารณาเพิ่มเติมกิจกรรมอยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการฯ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คือ พิจารณาความสอดคล้องของแผนการปฏิรูปประเทศกับยุทธศาสตร์ชาติ
- ๒) ให้ความเห็นชอบร่างแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม เพื่อฝ่ายเลขานุการฯ จะได้จัดส่งให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดำเนินการเสนอที่ประชุมร่วมประธานกรรมการปฏิรูปประเทศทุกคณะ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี และรัฐสภา ตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป

๒. ความเห็นของที่ประชุม

- ๒.๑ พันตำรวจเอก อนุรักษ์ เศรษฐนันท์ ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมเกี่ยวกับลดโทษในคดีที่ยุติแล้วของกรมราชทัณฑ์ มี ๓ รูปแบบ สรุปได้ดังนี้
- ๑) *การพระราชทานอภัยโทษ* แบ่งออกเป็น *การพระราชทานอภัยโทษรายบุคคล* หมายถึง ผู้ที่ต้องโทษตั้งแต่ระดับโทษน้อย จนถึงโทษประหารมีสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่จะยื่นถวายฎีกาขอรับการพิจารณาพระราชทานอภัยโทษ และถือเป็นพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งมีกฎหมายรัฐธรรมนูญรองรับ ในมาตรา ๑๗๕ และ ๑๗๙ และ *การพระราชทานอภัยโทษหมู่* ซึ่งจะต้องร่างเป็นกฎหมาย ที่เรียกว่า พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ เนื่องในพระราชวโรกาส พ.ศ. การดำเนินการเป็นไปตามโบราณราชประเพณี ในกรณีที่มีเหตุการณ์ที่เป็นมงคลของบ้านเมือง โดยรัฐบาลจะเป็นผู้เสนอ
- ๒) *การลดวันต้องโทษ* ได้มีการจัดชั้นผู้ต้องขังเด็ดขาด โดยผู้ต้องขังที่มาใหม่จะเป็นชั้นกลาง เมื่อทำดีจะเลื่อนชั้นเป็นชั้นดี ชั้นดีมาก และชั้นเยี่ยม ในอีกด้านถ้าประพฤติไม่ดีจะถูกลดชั้นจากชั้นกลาง เป็นชั้นต้องปรับปรุง และชั้นต้องปรับปรุงมาก ตามลำดับ ซึ่งการลดโทษถือเป็นกุศโลบายในการปกครองและบริหารจัดการ เพราะปริมาณนักโทษมีจำนวนมากถึง ๓ แสน ๘ หมื่นกว่าคน ขณะที่เจ้าหน้าที่มีเพียง ๑ หมื่นกว่าคน การจัดให้มีการลดโทษเพื่อบำรุงขวัญ จูงใจ ให้ผู้ต้องขังอยู่ในระเบียบวินัย การได้รับการเลื่อนชั้นไปจนถึงชั้นเยี่ยม จะได้รับการลดโทษสูงสุดเดือนละ ๕ วัน ซึ่งในแต่ละปีมีจำนวนผู้ต้องขังได้รับการลดโทษไม่มาก ยกตัวอย่างเช่น ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๒ จนถึงเดือนกันยายน ๒๕๖๓ มีผู้ต้องขังได้รับการลดโทษและปล่อยตัว จำนวนไม่ถึง ๒ หมื่นคน

๓) **การพักการลงโทษ** มี ๒ ลักษณะ คือ **พักการลงโทษในลักษณะที่เป็นการพักปกติ** คือ ให้รับโทษมาแล้ว ๒ ใน ๓ สมมติว่าโทษ ๓ ปี รับโทษมาแล้ว ๒ ปี ถ้าผ่านกระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการที่มีผู้แทนจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทุกภาคส่วน โดยมีปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน ปีสุดท้ายได้รับการพักโทษ กลับไปอยู่บ้านภายใต้เงื่อนไข อาทิ ต้องไปรายงานตัวกับเจ้าพนักงานคุมประพฤติ การประพฤติตนดี หากผิดเงื่อนไข เจ้าพนักงานคุมประพฤติก็จะมีกรรายงานไปที่ศาลยุติธรรม ศาลก็จะเรียกมาไต่สวน สอบถาม ถ้าผู้ต้องขังไม่ปรากฏตัว ก็จะออกหมายจับให้ตำรวจดำเนินการต่อ

อีกกรณี คือ **การพักการลงโทษพิเศษ** ใช้กับผู้สูงอายุ ตั้งแต่ ๗๐ ปีขึ้นไป สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง โดยมีใบรับรองแพทย์ คณะกรรมการพักการลงโทษที่มีปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน จะเป็นผู้พิจารณากลับกรงและเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมพิจารณาอนุมัติ

๒.๒ การลดโทษในคดีที่ยุติแล้ว ของกรมราชทัณฑ์ มีความจำเป็นเพราะจำนวนผู้ต้องขังมีจำนวนมาก ปัจจุบันพื้นที่คุกรองรับผู้ต้องขังได้ประมาณ ๑ แสน ๒ หมื่นคน ขณะนี้มีผู้ต้องขัง ๓ แสน ๘ หมื่นคน เจ้าหน้าที่มีจำนวนหมื่นกว่าคนเป็นเจ้าหน้าที่ผู้คุมเพียง ๖ พันคน ต้องแบ่งการทำงานเป็น ๓ ช่วง ช่วงละ ๘ ชั่วโมง ต้องควบคุมไม่ให้เกิดการจลาจล ไม่ฆ่ากันตาย ไม่เผาเรือนจำ การลดโทษในคดีที่ยุติแล้วจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ต้องขังประพฤติดี และลดจำนวนผู้ต้องขังลง

๓. มติที่ประชุม

๓.๑ ที่ประชุมเห็นว่า การลดโทษในคดีที่ยุติแล้วของกรมราชทัณฑ์มีความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม กรมราชทัณฑ์ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์แนวทางการดำเนินงานให้สังคมได้ทราบมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจในความเท่าเทียมและเป็นธรรม

๓.๒ เห็นชอบร่างแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ตามที่ ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอ และมอบหมายให้จัดส่งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๔.๒ ร่างพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ.

๑. กรรมการและเลขานุการ ได้นำเสนอความเป็นมาและการดำเนินการของร่างพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑.๑ ความเป็นมา

๑) วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑ คณะรัฐมนตรี ได้เห็นชอบ ร่างพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. และจัดส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาดำเนินการต่อไป

๒) ร่างพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๓ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้แจ้งคำสั่งของรองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี ให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะสำนักงานเลขานุการของ

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศรับร่างพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของ
กระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ไปพิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง ตามความเห็นของสำนักงาน
คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะที่ ๑๑) ร่วมกับกระทรวงกลาโหม
กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตใน
ภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานศาล
ยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และสำนักงานอัยการสูงสุด
ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป และให้ สศช. จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ
ที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายจัดส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีด้วย

- ๓) เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม
ได้มีมติเห็นควรขับเคลือนร่างพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของ
กระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ต่อไป โดยจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเพื่อทบทวน
ร่างกฎหมาย ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

๑.๒ การดำเนินการ

- ๑) ฝ่ายเลขานุการได้แจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลา
ในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. เพื่อขอให้ยืนยันความเห็นหรือจัดส่ง
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้กับคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ภายใน
วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๓ จำนวน ๙ หน่วยงาน โดยมีหน่วยงานให้ความเห็นหรือยืนยัน
ความเห็นที่เห็นพ้องด้วยกับร่างกฎหมายฉบับนี้ ๖ หน่วยงาน อยู่ระหว่างการพิจารณา ยัง
ไม่แจ้งผลกลับมายังฝ่ายเลขานุการ จำนวน ๒ หน่วยงาน (กระทรวงยุติธรรมและ
กระทรวงมหาดไทย) และสำนักงานศาลปกครองยืนยันความเห็นเดิม คือ มีข้อสังเกต
เกี่ยวกับมาตรา ๗ วรรคสอง แห่งร่างพระราชบัญญัติระยะเวลาในกระบวนการยุติธรรม
พ.ศ. ว่าอาจมีผลกระทบต่อการใช้อำนาจของตุลาการและความเป็นอิสระในการ
พิจารณาพิพากษาคดี
- ๒) การประชุมคณะกรรมการครั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการได้เชิญผู้แทนของศาลปกครองเข้าร่วมประชุม
กับคณะกรรมการฯ ในประเด็นความเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยศาลปกครอง
ส่งผู้แทนเข้าร่วมชี้แจง ๓ ราย ประกอบด้วย (๑) นายไพบูลย์ วราหะไพฑูรย์ ตุลาการศาล
ปกครองสูงสุด (๒) นายเจตน์ สถาวรศิลปพร ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย สำนักงานศาล
ปกครอง และ (๓) นางปราณี อิทธิวิริยกุล เจ้าหน้าที่ศาลปกครองชำนาญการพิเศษ

๑.๓ ข้อเสนอเพื่อพิจารณา

เพื่อโปรดพิจารณาความเห็นของสำนักงานศาลปกครอง เพื่อกำหนดแนวทางดำเนินการของ
ร่างพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ.
เพื่อฝ่ายเลขานุการจะได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒. คำชี้แจงของผู้แทนศาลปกครอง

นายไพบูลย์ วราหะไพฑูรย์ ตุลาการศาลปกครองสูงสุด ได้ชี้แจงต่อที่ประชุม สรุปได้ดังนี้

สืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๘ ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล
โดย ข้อ ๓. ด้านกระบวนการยุติธรรม (๑) “ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของ
กระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า” ซึ่งในชั้นการระดม

ความคิดเห็นไม่มีเรื่องของการลงโทษวินัยหากมีการฝ่าฝืน วัตถุประสงค์ของร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ น่าจะเป็นเรื่องขอความร่วมมือ ที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๘ ข้อ ง. (๑) ที่ไม่มีเจตนารมณ์ ประสงค์บัญญัติให้มีสภาพบังคับในลักษณะที่เป็นโทษ แต่มุ่งประสงค์ขอความร่วมมือหน่วยงานใน กระบวนการยุติธรรมมากกว่า หากผู้รับผิดชอบดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ก็ต้อง ชี้แจงให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งเป็นการติดตาม ตรวจสอบความคืบหน้าอยู่ในตัวแล้ว

ในการนี้ จึงขอยืนยันความเห็นของศาลปกครองเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลา ดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. มาตรา ๗ วรรคสอง ตามหนังสือศาลปกครอง ด่วนที่สุด ที่ ศป ๐๐๒๖/๗๐๓ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ที่ส่งไปยังสำนักงานกฤษฎีกา และหนังสือศาล ปกครอง ด่วนที่สุด ที่ ศป ๐๐๒๖/๒๓๓๔ ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓ ส่งมายังคณะกรรมการปฏิรูป ประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม โดยศาลปกครองมีข้อสังเกตเกี่ยวกับมาตรา ๗ วรรคสอง แห่งร่าง พระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. เนื่องจากการดำเนินการทาง วินัยกับตุลาการได้มีการดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้โดยเฉพาะแล้ว ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และประกาศ ก.ศป. ว่าด้วยวินัยแห่งการเป็นข้าราชการ ตุลาการศาลปกครอง การกำหนดให้สามารถลงโทษทางวินัยตุลาการในกรณีอื่นได้อีก ย่อมส่งผลกระทบต่อ การใช้อำนาจของตุลาการและความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี ดังนั้น จึงไม่ควรกำหนด บทบัญญัติในลักษณะเช่นนี้ไว้ตามร่างมาตรา ๗ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ดังกล่าว

ทั้งนี้ในการพิจารณาพิพากษารรคดีของศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองสูงสุด มีการกำหนด ตัวชี้วัดจำนวนคดีที่ต้องทำในแต่ละปี รวมทั้งประกาศ ก.ศป. มีความครอบคลุมการปฏิบัติให้เป็นไปตาม กฎหมาย ระเบียบ แบบแผนของทางราชการ ถ้าฝ่าฝืนก็นำไปสู่การสอบสวน และการลงโทษ นอกจากนี้ ปี ๒๕๖๑ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง มีการแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๑๐ และ กำหนดมาตรา ๓๔/๑ ขึ้นมาใหม่ว่า การพิจารณาพิพากษารรคดี ซึ่งตุลาการศาลปกครองกระทำ โดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครอง ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กรมการปรับเพิ่มให้เหมือนกับศาลยุติธรรม เพื่อให้เกิดความเป็นอิสระ

๓. ความเห็นของที่ประชุม

๓.๑ ร่าง พ.ร.บ.กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ในชั้นการ จัดทำของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม และจัดส่งให้คณะรัฐมนตรี พิจารณา ไม่มีข้อความวรรคสองในมาตรา ๗ เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ และจัดส่งให้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาดำเนินการ ซึ่งได้เพิ่มเติมวรรคสองในมาตรา ๗ ที่ระบุว่า “ในกรณีไม่แจ้งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบหรือไม่รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบหรือในกรณีที่ ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าความล่าช้านั้นเกินสมควรแก่เหตุหรือไม่มีเหตุอันควรให้ผู้บังคับบัญชา พิจารณาดำเนินการทางวินัยต่อไป” ต่อมารองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) สั่งและ ปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี ส่งกลับมาให้พิจารณาทบทวน ตามความเห็นของสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกาอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นที่ประชุมคณะกรรมการฯ ควรพิจารณาและมีมติว่า จะเห็นชอบต่อการปรับเพิ่มวรรคสองในมาตรา ๗ ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือไม่ และทำหนังสือแจ้งไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการต่อไป

๓.๒ การเพิ่มวรรคสองในมาตรา ๗ ไม่ใช่การลงโทษวินัยซ้ำซ้อน หากหน่วยงานใดในกระบวนการ ยุติธรรมไม่สามารถดำเนินการได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ผู้บังคับบัญชาก็พิจารณาลงโทษตาม ระเบียบวินัยของหน่วยงานนั้นๆ ที่กำหนดไว้ตามปกติ การกำหนดวรรคสองในมาตรา ๗ ถือเป็น หลักประกันของประชาชนที่จะได้รับการอำนวยความสะดวก

- ๓.๓ รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๘ ข้อ ง. (๑) นอกจากการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกชั้นตอนฯ แล้ว ยังมีข้อความระบุ “.....รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม” จึงควรมีวรรคสองในมาตรา ๗ เพราะไม่เช่นนั้นจะไม่มีการบังคับตามกฎหมายตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ
- ๓.๔ กลไกบังคับให้มีการปฏิบัติอาจจะให้สังคมช่วยติดตาม กำกับการดำเนินงาน โดยให้หน่วยงานประกาศขั้นตอนและระยะเวลา และให้ประชาชนสามารถเข้าไปติดตามความก้าวหน้าได้
- ๓.๕ นายอติโชค ผลดี ได้เสนอต่อที่ประชุมว่าในการส่งผลการพิจารณาทบทวน ควรลำดับเหตุการณ์ ตั้งแต่ร่างพระราชบัญญัติฯ ที่เสนอโดยคณะกรรมการฯ ซึ่งไม่มีวรรคสองในมาตรา ๗ และมีการเพิ่มเติมในชั้นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รวมทั้งผลการประชุมในวันนี้ขอให้ใส่ข้อชี้แจงของผู้แทนศาลปกครอง (นายไพบูลย์ วราหะไพฑูรย์) ไปด้วย โดยในฐานะเสียงข้างน้อย ขอให้บันทึกไว้ด้วยว่า วรรคสองในมาตรา ๗ ไม่จำเป็นต้องมี หน่วยงานจะดำเนินการได้หรือไม่ เป็นจิตสำนึกของหน่วยงาน แต่มีวรรคแรกที่หน่วยงานต้องเปิดเผยต่อประชาชน ทุกหน่วยงาน ยึดโยงการทำงานกับประชาชนอยู่แล้ว อยากจะทำในสิ่งที่เกิดความถูกต้อง ชัดเจน โปร่งใสอยู่แล้ว

๔. มติที่ประชุม

- ๔.๑ ที่ประชุมลงมติโดยการโหวตเสียง สรุปลผล คือ คณะกรรมการ จำนวน ๑๑ คน มีความเห็นไม่ขัดข้องการเพิ่มเติมข้อความ วรรคสองในมาตรา ๗ ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยนายอติโชค ผลดี มีความเห็นว่าวรรคสองในมาตรา ๗ ไม่มีความจำเป็น ส่วนประธานที่ประชุม งดออกเสียง
- ๔.๒ ที่ประชุมเห็นชอบให้การส่งผลการพิจารณาทบทวนร่าง พ.ร.บ.กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. เพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้ง มีการลำดับเหตุการณ์ตั้งแต่ร่างพระราชบัญญัติฯ ที่เสนอโดยคณะกรรมการฯ ซึ่งไม่มีวรรคสองในมาตรา ๗ และมีการเพิ่มเติมในชั้นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา การพิจารณาทบทวนอีกครั้ง โดยแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ยืนยันความเห็นหรือจัดส่งข้อเสนอแนะเพิ่มเติม รวมทั้งมติของที่ประชุมคณะกรรมการฯ ในวันนี้ ที่ยืนยันถึงความสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ และไม่ขัดข้องการเพิ่มเติมวรรคสองในมาตรา ๗ ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พร้อมแนบคำชี้แจงของผู้แทนศาลปกครอง (นายไพบูลย์ วราหะไพฑูรย์) ประกอบไปด้วย

ระเบียบวาระที่ ๔.๓ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ.

๑. กรรมการและเลขานุการ ได้นำเสนอความเป็นมาและการดำเนินการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. สรุปลสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑.๑ ความเป็นมา

- ๑) วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑ คณะรัฐมนตรี ได้เห็นชอบ ร่างพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. และจัดส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาดำเนินการต่อไป
- ๒) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้แจ้งว่าคณะกรรมการ

กฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้ว เห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยมีเหตุผลดังนี้

๒.๑) การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) มีความเห็นว่าสามารถใช้มาตรการทางแพ่งเพื่อบังคับเอาภัยหลักประกันได้โดยไม่ต้องกำหนดให้มีโทษอาญา อีกทั้งมีลักษณะเป็นกฎหมายสารบัญญัติควรไปกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

๒.๒) การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการสอบสวน คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) มีความเห็นว่า บทบัญญัตินี้ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงกระบวนการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ได้นำหลักการที่คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมเสนอ ไปกำหนดในร่างพระราชบัญญัติสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ด้วยแล้ว

๒.๓) การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องคดี คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) มีความเห็นว่า กรณีฟ้องไม่สุจริต ได้รับการแก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาบทบัญญัติเรื่องดังกล่าวอีก

๓) ในการประชุมคณะกรรมการครั้งที่ ๑๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณา หนังสือที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้สอบถามความประสงค์ในการขอถอนเรื่องร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. ซึ่งที่ประชุมได้มีมติให้ฝ่ายเลขานุการฯ ชะลอการตอบหนังสือกลับสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เรื่องการถอนยกเลิกร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ... ออกไปก่อน

๑.๒ การดำเนินการ

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ดำเนินการยกร่างหนังสือแจ้งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ในการรับทราบผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. และหากมีความคืบหน้าในการดำเนินการเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ฝ่ายเลขานุการฯ จะนำเรียนต่อคณะกรรมการฯ ต่อไป

๑.๓ ข้อเสนอเพื่อพิจารณา

เพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบแนวทางดำเนินการต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ.) เพื่อฝ่ายเลขานุการฯ จะได้นำดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒. ความเห็นของที่ประชุม

ขอให้ปรับหนังสือแจ้งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนี้ ๑) ย่อหน้าที่สอง คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม รับทราบผลการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) และหากมีความคืบหน้าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. โปรดแจ้งให้สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อแจ้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมทราบในโอกาสแรกด้วย ๒) ผู้ลงนามหนังสือปรับเป็นเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ

๓. **มติที่ประชุม**

ที่ประชุมเห็นชอบให้จัดทำหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยปรับแก้หนังสือตามความเห็นของที่ประชุม

ระเบียบวาระที่ ๕ : เรื่องอื่นๆ

๑. ประธานกรรมการ แจ้งต่อที่ประชุมว่าคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายฯ ที่มี นายวิชา มหาคุณ เป็นประธาน มีความสนใจเรื่องเกี่ยวกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ โดยมองว่ากรณีคดีบอส อยู่วิทยา ส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ จึงต้องการศึกษา ค้นคว้าเรื่องนี้ และสนใจร่างพระราชบัญญัติระบบนิติวิทยาศาสตร์แห่งชาติ พ.ศ. ที่คณะกรรมการด้านกระบวนการยุติธรรมจัดทำขึ้นมา จึงขอหารือประชุม หากเห็นชอบจะได้ให้ฝ่ายเลขานุการจัดส่งร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวให้คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายฯ ต่อไป
๒. ประธานกรรมการ ได้หารือที่ประชุมถึงแนวทางในการช่วยสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งที่ประชุมมีความเห็นว่าหน่วยงาน ได้แก่ ศาลยุติธรรมจะมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ขับเคลื่อน ผลักดัน เสนอกฎหมาย รวมทั้งเป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดในทุกขั้นตอนซึ่งจะทำให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินการ โดยมีคณะกรรมการปฏิรูปให้การสนับสนุน ด้วยการบรรจุร่างพระราชบัญญัติฯ ไว้ในแผนปฏิรูปของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม และด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ก็จะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จได้ในระยะเวลาสั้น
๓. ประธานกรรมการ นัดหมายการประชุมครั้งต่อไป ในวันจันทร์ที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้องประชุมเดช สนิทวงศ์ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๔. **มติที่ประชุม** ที่ประชุมรับทราบและเห็นชอบ

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๓๐ น.

(นายกิตติศักดิ์ โมทย์วาริศรี)

ผู้จดยางานการประชุม

(นางรุ่งนภา เพ็ชรพรหมศร)

ผู้จดยางานการประชุม

(นายวิชัยพิพล ติวะตันสกุล)

กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม

ผู้ตรวจรายงานการประชุม